

**Рекомендації національних та міжнародних акторів гуманітарної допомоги
Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань захисту
майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених осіб та інших осіб,
постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України**

Висловлюємо вдячність за можливість доопрацювати рекомендації, представлені на конференції "Грошова допомога для внутрішньо переміщених осіб", що відбулася 17 червня 2024 року, та була організована Тимчасовою спеціальною комісією Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених осіб та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі - Тимчасова спеціальна комісія). Ми, національні та міжнародні гуманітарні організації, надавачі грошової допомоги, зокрема Ініціатива PeReHID, Карітас Україна, Робоча група з надання грошової допомоги (РГ з надання ГД), яку представляє співголова РГ з надання ГД Товариство Червоного Хреста України, Норвезька рада у справах біженців в Україні, Collaborative cash delivery network (CCD), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), пропонуємо нашу постійну підтримку.

Ми високо цінуємо співпрацю між Урядом України та національними і міжнародними організаціями, що надають гуманітарну грошову допомогу, оскільки вона має **важливе значення для доповнення як гуманітарного реагування, так і зусиль Уряду у відповідь на повномасштабне вторгнення**, особливо з огляду на скорочення фінансування з боку міжнародних донорів. Посилення стратегічної взаємодії мінімізує дублювання, максимізує ефективність використання ресурсів і гарантує, що гуманітарні грошові виплати ефективно досягатимуть найбільш вразливих верств населення в Україні.

Ми визнаємо, що **Україна впроваджує комплексну та розгалужену систему соціального захисту, яка була ефективно адаптована до обставин війни та спрямована на подолання широкого спектру вразливостей протягом усього життєвого циклу, а також таких ризиків, як переміщення та інвалідність, спричинені конфліктом**. Цифрові системи, такі як "Дія" та Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), є зразковими прикладами передової цифровізації національної системи соціального захисту в Україні.

Ми ще раз наголошуємо, що **соціальні видатки - це інвестиції з соціальною та економічною віддачею**, де додатковий 1% ВВП, інвестований у соціальний захист, може принести майже подвійну економічну віддачу, посилити людський капітал через покращення результатів у сфері охорони здоров'я та освіти, збільшити частку зайнятості населення, особливо серед жінок, людей з інвалідністю та інших маргіналізованих груп, позитивно вплинути на місцеву економіку через різні канали та мультиплікативні ефекти, стабілізувати або підвищити сукупний попит, особливо під час

економічних спадів.¹ Таким чином, адекватний рівень виплат, що враховує рівень інфляції та бідності, а також своєчасне надання універсальних соціальних виплат,² є передумовами ефективного соціального захисту.

Ці рекомендації надані на запит Павла Фролова, народного депутата України, голови Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових і немайнових прав внутрішньо переміщених осіб та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України:

I. Створити цифрову платформу для визначення людей, які потребують гуманітарної допомоги, на основі списків бенефіціарів державних програм соціальної допомоги

Оскільки фінансування багатоцільової грошової допомоги є нестійким і вже скоротилося з 1,48 млрд доларів США у 2022 році до 643 млн доларів США у 2024 році, національні та міжнародні гуманітарні організації, що надають грошову допомогу, мають ще більше зосередити свої обмежені ресурси на найбільш вразливих верствах населення в Україні. Для того, щоб виявити тих, хто є економічно бідним і не отримує достатньої державної соціальної допомоги, **національні та міжнародні гуманітарні організації потребують цифрової платформи, яка б дозволила їм перевіряти доходи та отримання соціальної допомоги потенційними бенефіціарами.** Це дозволило б національним і міжнародним гуманітарним організаціям зосередити увагу на тих, хто має недостатній дохід або взагалі не має доходу, а також на тих, хто потребує допомоги, але не отримує достатньої державної соціальної допомоги. При цьому попередньою умовою для забезпечення захисту даних є пряма згода бенефіціарів на доступ до цих даних для забезпечення захисту даних.

Це пов'язано з тим, що **чинне законодавство не дозволяє обмінюватися персональними даними з національними та міжнародними організаціями, що надають гуманітарну грошову допомогу.** Тому необхідно укласти *спеціальні меморандуми про взаєморозуміння* між відповідними міністерствами та національними і міжнародними організаціями, що надають гуманітарну грошову допомогу, а також постанови за участі відповідних міністерств, що займає багато часу. Останні зміни, прийняті Міністерством соціальної політики, запитують у заявників дозвіл на передачу відповідних даних для міжнародних організацій, донорів та іноземних урядів, тоді як національні та міжнародні неурядові

¹ Міжнародна конфедерація профспілок, Інвестиції в соціальний захист та їхній вплив на економічне зростання, 2021, Посилання: https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/investments_in_social_protection_and_their_impacts_on_economic_growth.pdf

² Шляхи розвитку, Влучання та промахи: оцінка ефективності адресності в соціальному захисті з додатковим аналізом, 2020 рік, посилання: <https://www.developmentpathways.co.uk/publications/hit-and-miss-an-assessment-of-targeting-effectiveness-in-social-protection/> Також див. Спільна заява SPIAC-B, Ключові уроки COVID-19 та рекомендації щодо роботи в напрямку всезагального соціального захисту SPIAC-B, жовтень 2021 року, посилання: <https://www.social-protection.org/gimi/Media.action?sessionId=Pggz8X8WCBfg-LXZadv54NIOf2Kakj6YPEJvRTm2V1B-zOD7OrzI-765179005?id=18656> До складу SPIAC-B входять такі організації: АБР, МБПР, МФСР, МОП, МВФ, МАСО, ФАО, ОЕСР, ДЕСА ООН, ПРООН, ЮНЕСКО, ООН-Хабітат, ЮНІСЕФ, ООН Жінки, Світовий банк, ВПП, ВООЗ; Австралія (DFAT), Бельгія (МЗС), Європейська Комісія (DEVCO); Генеральний директорат з питань зайнятості), Фінляндія (МЗС), Франція (MAS), Німеччина (BMZ, GiZ, KfW), Ірландія (Ірландська служба допомоги), Італія (МЗС), Швеція (SIDA), Велика Британія (ДМФР), та Сполучені Штати Америки (МЗС).

організації не включені до цього переліку.³ Більше того, це стосується лише нових заявників, які подають заяви в паперовій формі. Крім того, **проект закону про захист даних не враховує національні і міжнародні неурядові організації.**

Законодавчі рекомендації	Оперативні рекомендації
<i>Включення національних гуманітарних акторів (національні НУО) до законопроекту про захист даних, який наразі перебуває на розгляді.⁴</i>	<i>Розробка цифрової платформи, яка дозволяє національним та міжнародним учасникам гуманітарної грошової допомоги отримувати дані про доходи та отримання соціальної допомоги бенефіціарами за їхньою згодою, щоб зосередити гуманітарні грошові перекази на найбільш вразливих верствах населення.</i>
<i>Міністерство соціальної політики, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство реінтеграції, Міністерство фінансів, Пенсійний фонд тощо.</i>	

II. Надати гуманітарним організаціям цифровий доступ до даних про доходи та соціальні виплати з метою визначення пріоритетних груп населення з низьким рівнем доходу

В умовах, коли гуманітарні виклики намагаються задовольнити потреби України та конкуруючі потреби, що виникають внаслідок інших гуманітарних криз по всьому світу, глобальна солідарність ризикує втомитися в цій затяжній кризі. Додаткові виплати до національних програм соціальної допомоги дозволяють національним і міжнародним гуманітарним організаціям надавати гуманітарну грошову допомогу в економічно ефективний спосіб, узгоджений із національною системою соціального захисту. Для того, щоб здійснювати додаткові виплати, **національні та міжнародні організації, що надають гуманітарну грошову допомогу, мають отримати списки бенефіціарів від Уряду України.** Наразі надання таких списків потребує постанови Кабінету Міністрів і надаються *від випадку до випадку*. Для зменшення витрат **національні та міжнародні організації, що надають гуманітарну грошову допомогу, могли б скористатися стандартизованим меморандумом про взаєморозуміння, який би дозволив спростити обмін списками бенефіціарів.** На більш пізньому етапі можна розробити **цифрову платформу, яка дозволить формувати списки бенефіціарів на основі національних програм соціальної допомоги, а також демографічних критеріїв, таких як багатодітність, та інших соціально-економічних критеріїв, таких як рівень**

³ "Даю згоду на передачу (у разі потреби) моїх персональних даних та підтверджую згоду осіб, зазначених у цій заяві, на передачу їх персональних даних урядом іноземних держав, міжнародним організаціям, донорським установам з метою отримання допомоги (у разі можливості) за їх рахунок у встановленому законодавством порядку". Міністерство соціальної політики, *Наказ №230-Н від 6 травня 2024 року, 2024*, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0734-24#Text>

⁴ Слід зазначити, що Законопроект "Про захист персональних даних" прямо говорить про передачу персональних даних "іноземним державам" та "міжнародним організаціям". Крім того, у заголовку Глави VI йдеться про "територію іноземних держав", що може бути пов'язано з фізичним розташуванням ІТ-інфраструктури, яка зберігає персональні дані.

доходу та наявність осіб з інвалідністю в домогосподарстві. Це вимагатиме внесення змін до національного законодавства про захист персональних даних, як зазначено вище.

Законодавчі рекомендації	Оперативні рекомендації
Прийняття законопроекту про захист персональних даних для полегшення обміну списками бенефіціарів національних і місцевих програм соціальної допомоги з національними та міжнародними організаціями, що надають гуманітарну грошову допомогу.	Розробка стандартизованого меморандуму про взаєморозуміння, який полегшує ефективний обмін списками отримувачів соціальної допомоги з національними та міжнародними гуманітарними організаціями, що надають грошову допомогу.
	Розробка цифрової платформи, яка дозволяє національним та міжнародним надавачам гуманітарної грошової допомоги отримувати доступ/створювати списки бенефіціарів на основі національних програм соціальної допомоги, а також додаткових демографічних та соціально-економічних показників.
Міністерство соціальної політики, Міністерство реінтеграції, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство юстиції тощо.	

III. Розробити двосторонні механізми перенаправлення на програми гуманітарного та соціального захисту та каталог програм соціального захисту

Через складність і мінливий характер національних і місцевих програм соціального захисту національним і міжнародним гуманітарним організаціям складно перенаправляти бенефіціарів до системи соціального захисту, не ризикуючи надати неточну або застарілу інформацію про національні та місцеві програми соціального захисту. Національні та міжнародні гуманітарні організації, що надають грошову допомогу, могли б скористатися таким довідником, щоб краще узгодити гуманітарні програми з національною системою соціального захисту та розробити стандартизовані процеси перенаправлення. На основі існуючих інструментів⁵ ми рекомендуємо розробити **всеосяжний і загальнодоступний довідник національної та місцевої соціальної допомоги, який включатиме критерії права на отримання допомоги та її переваги.**

Крім того, не існує стандартизованих процесів перенаправлення бенефіціарів до національних і місцевих програм соціальної допомоги та соціальних послуг для подання заявок. Це можна було б інтегрувати в цифрову систему ведення справ версії 1.0, яка наразі

⁵ <https://www.msp.gov.ua/content/reestr-nadavachiv-socialnih-poslug.html>

підтримується ВПП та ЮНІСЕФ. Таким чином, цифровий інструмент кейс менеджменту можна було б постійно вдосконалювати з точки зору зручності для користувача, повноти реєстрації та зв'язку з іншими відповідними системами. Розробка каталогу та механізмів перенаправлення повинна здійснюватися спільно з національними та міжнародними гуманітарними організаціями для забезпечення довгострокової стійкості.

Законодавчі рекомендації	Оперативні рекомендації
<i>Розробка законодавства, яке дозволить створити офіційний і всеосяжний довідник національних і місцевих програм соціальної допомоги.</i>	<i>Розробка офіційного та повного довідника національних і місцевих програм соціальної допомоги, який регулярно оновлюється і є доступним для населення України, а також для національних і міжнародних гуманітарних організацій. Розглянути можливість пов'язати такий довідник з цифровим інструментом кейс менеджменту або довідником соціальних послуг, який наразі розробляється.</i>
<i>Прийняття законопроекту про захист персональних даних з метою сприяння тісній співпраці щодо перенаправлення бенефіціарів між місцевими органами соціального захисту та національними і міжнародними гуманітарними організаціями.</i>	<i>Розробка стандартизованих процесів перенаправлення, коли національні та міжнародні гуманітарні організації перенаправляють бенефіціарів до національних та місцевих органів соціального захисту, де їхні заяви розглядаються.</i>
<i>Міністерство соціальної політики, Міністерство цифрової трансформації, (місцеві) Управління соціального захисту населення, Пенсійний фонд України тощо.</i>	

IV. Посилити координацію з національними та міжнародними гуманітарними організаціями на державному та місцевому рівнях

Технічна та оперативна координація вимагає спеціальних ресурсів на національному рівні, здатних забезпечити зв'язок між гуманітарним реагуванням і різними державними системами та стратегіями. Максимально ефективна координація, комплексне мапування та обмін інформацією дадуть змогу виявити прогалини в охопленні та конкретні гуманітарні випадки, які потребують грошової допомоги. Існує можливість посилити координацію на місцевому рівні, щоб краще пристосуватися до децентралізованої системи України.

На місцевому рівні національні суб'єкти (НУО, ГО тощо) успішно узгоджують свою діяльність з місцевими програмами соціального захисту, координуючи роботу з державними установами та управліннями соціального захисту, полегшуючи перенаправлення та

заповнюючи прогалини в соціальних послугах. Однак ця модель співпраці з місцевими органами влади ще не набула широкого загалу і не координується належним чином.

Як було підкреслено на конференції, **регулярна взаємодія між Урядом, Робочою групою з надання грошової допомоги та національними і міжнародними гуманітарними організаціями, що надають грошову допомогу, дає можливість посилити стратегічні та інклюзивні дискусії**. Посилення цієї співпраці має важливе значення для сприяння безперешкодному переходу людей, які постраждали внаслідок війни, від початкової гуманітарної допомоги до системи соціального захисту, зберігаючи при цьому гуманітарний простір і мандат. Такий підхід гарантує, що гуманітарні зусилля ефективно доповнюють державну підтримку і заповнюють критичні прогалини в допомозі.

Законодавчі рекомендації	Оперативні рекомендації
	<i>Призначення спеціальних урядових координаторів на національному та місцевому рівнях для посилення активної співпраці з Робочою групою з надання грошової допомоги та національними і міжнародними гуманітарними організаціями з метою активізації технічних, оперативних і стратегічних обговорень.</i>
<i>Міністерство соціальної політики, Міністерство реінтеграції, Міністерство цифрової трансформації, (місцеві) департаменти соціального захисту тощо.</i>	

V. Забезпечити надійне законодавство, яке виключає гуманітарну допомогу з оподаткування та інших розрахунків державних доходів

Вирішення правових та податкових проблем як національних, так і міжнародних гуманітарних організацій, а також бенефіціарів грошової допомоги має вирішальне значення для забезпечення ефективності гуманітарних програм. Наразі правове та податкове регулювання спричиняє неоднозначність у розумінні оподаткування гуманітарних грошових переказів, що створює бар'єри або бюрократичні вимоги для ефективного надання гуманітарної допомоги, що призводить до надмірної залежності від підтримки в натуральній формі, а не грошових виплат, які не завжди відповідають різноманітним потребам бенефіціарів. Крім того, отримувачі гуманітарної допомоги занепокоєні тим, що отримання грошової допомоги може позбавити їх права на соціальний захист.

Законодавчі рекомендації	Оперативні рекомендації
--------------------------	-------------------------

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: ФРОЛОВ ПАВЛО ВАЛЕРІЙОВИЧ
Сертифікат: 5E984D526F82F38F04000000B4EAC600FE8B3B05
Дійсний до: 12.07.2025 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-82/3-2024/171493 від 02.08.2024

1631613

<i>Ухвалення законодавства, яке однозначно звільняє від оподаткування всю гуманітарну допомогу - грошову, натуральну та у вигляді послуг. Забезпечити, щоб це законодавство діяло і після закінчення воєнного стану.</i>	<i>Призначення юридичних координаторів у відповідних державних установах для технічної взаємодії з Робочою групою з надання грошової допомоги щодо різних правових і податкових аспектів, пов'язаних з гуманітарною грошовою допомогою та її впливом на національні та міжнародні гуманітарні організації та бенефіціарів.</i>
<i>Ухвалення законодавства, яке гарантуватиме, що бенефіціари зможуть отримувати гуманітарну допомогу - у грошовій, натуральній формі та у вигляді послуг, не боючись втратити повне право на державні соціальні виплати. Забезпечити, щоб це законодавство застосовувалося і після закінчення воєнного стану.</i>	<i>Співпраця з гуманітарними організаціями та відповідними урядовими координаційними центрами для розробки чітких правових рамок і керівних принципів, які відповідають гуманітарним цілям і пом'якшують негативні наслідки для бенефіціарів та організацій.</i>
<i>Міністерство фінансів, Державні податкові органи на національному та обласному рівнях, Національний банк України, Міністерство соціальної політики, Міністерство реінтеграції, Пенсійний фонд України, Міністерство цифрової трансформації тощо.</i>	

Ми вкотре висловлюємо вдячність за пропозицію надати рекомендації Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених осіб та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та пропонуємо свою постійну підтримку у вирішенні додаткових викликів для національної системи соціального захисту в такі складні часи.

КІНЕЦЬ